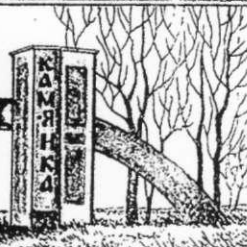

Краєзнавство

Сторінка № 6, підготовлена районною громадською організацією "Спілка краєзнавців"

Володимир Ліхарьов — член Кам'янської управи Південного товариства

29 грудня 1825 року в будинку Й. В. Поджіо в с. Янівці був заарештований член Кам'янської управи Південного товариства підпорушник В. М. Ліхарьов. В 1825 році Й. Поджіо і В. Ліхарьов одружилися на сестрах Марії та Катерині, доньках сенатора Бороздана. Таким чином, вони стали родичами кам'янського декабриста В. Л. Давидова, бо одружилися на його племінницях. А вже дружиною сенатора, матір'ю Марії і Катерини, була Софія Львівна Давидова — рідна сестра декабриста. Стосунки братів Поджіо і Ліхарьова з Давидовим і до встановлення офіційних родинних зв'язків були більш ніж товаришескими. Саме В. Л. Давидов прийняв Й. Поджіо і В. Ліхарьова до таємного товариства.

Володимир Миколайович Ліхарьов (1800-1840 рр.) походив із дворян Тульської губернії. До 15 років виховувався вдома, у батьків під керівництвом Деліля, потім у тастора Галлера. Прекрасно знав 4 мови, якими вільно говорив і писав, вступив до Московського університету закладу для колонізожатих. Після закінчення призначений прапорщиком в Головному штабі 1-ї армії, а в 1821 році відряджений до генерал-лейтенанта графа Палена в солонощерську дивізію. Згодом призначений в Слизавград у військову поселення.

Декабристи розглядали військову поселення як реальну і надійну військову силу для збройного вступу. В 1819-1820 роках Пестель сам намагався перейти на посаду начальника штабу південних військових поселень, і відмовився від цього наміру голові Південного товариства тільки в зв'язку з перспективним призначенням командиром Вятського піхотного полку. Можливість Кам'янської управи впливати на поселення визначалася територіальною близькістю до них. Пестель неодноразово інструктував керівників управи Давидова про необхідність постійної уваги до цього питання. Давидов за сигналом про початок збройного повстання повинен був відразу ж виїхати в поселення і підняти їх.

Через того ж Давидова Пестель доручив Ліхарьову, який служив у військових поселеннях, підготувати записку про їх стан. Документ, підписаний Ліхарьовим "Подляд на військову поселення", був підготовлений, та на жаль, не зберігся. За спогадами, він був великий за об'ємом. Ліхарьов виконав доручення старанно. Записка була витримана в дусі товариства. В ній був зроблений висновок: поселення готові виступити в будь-який час. Систематично відвідуючи Кам'янку та маєток Поджіо у с. Янівці, Ліхарьов доповідав Давидову і братам Поджіо про настрій поселенців. Збір цих свідчень був чи не єдиним зв'язком між представниками Ліхарьова царським судом.

Він був засуджений до позбавлення чинів і дворянства

і заслання на каторгу на 2 роки. Згодом указ 22 серпня скоротив термін каторги до 1 року.

В квітні 1827 року Ліхарьов прибув в Читинський острог. Через рік поселений в м. Кошицьк Тобольської губернії. Пізніше мати і дружина Ліхарьова клопоталися про його призначення рядовим в діючу армію. На прохання матері в 1830 році був переведений в Курган Тобольської губернії, а згодом відправлений в Тюмень для видавання куди із правого стега. Коли Ліхарьов повернувся в Курган після операції, отримав сумну звістку. Його дружина вийшла заміж, і ця обставина так подіяла на нього, що при блискавичній хворобі і великому запалі стані, він не бажав використовувати їх. В 1837 році за клопотанням сина, косяки престою Олександра Миколайовича, який відвідав в червні Курган, Ліхарьов разом з товаришами: Паринським, Назімовим, Лорером отримав дозвіл 23 червня вступити на військову службу рядовим в Окремій Кавказькій корпусі. На Кавказі Ліхарьов був зарахований в Куринський піхотний полк, який стояв біля містечка Молдока, а згодом переведений в загін М. М. Раєвського. У вересні 1838 року Федоров зустрів Ліхарьова в Тамані, в госпіталі, і говорив, що на вигляд йому було "не більше 35 років", він був "худодрявий, хворобливого вигляду, мовчазний" і постій-

но читав рб, розкладав пасьянс. В тому ж році Ліхарьова і його товаришів-декабристів бачив на Кавказі М. Огарьов, який присягнув їм прекрасні вірші: "О, если б мне пришлось прожить еще года", "Я видел вас, прирельмих дальних стран".

За участь в експедиціях Ліхарьов отримав підвищення — чин унтер-офіцера, та наказ уже не застав його серед живих: "пуля черкеська положила конец его тревожной жизни в цепи застрельщиков в деле под Валериком", М. А. Назімов 21 грудня 1840 року писав А. Фондер Бриттену із Проного Окона, що Ліхарьов "убит в начале весны под Валериком. Тело его погребено на месте боя. Жаль, что при кончине его не было никого из товарищей, чтобы передать родным и сыну его просьбы и желания: Бельяны и Вегелин были на его могиле прошлой осенью..."

О. П. Бельяне розповідав, що, прохочивши через Валерію, він побачив, що могли вийти при Валеріку розгріті, тілі їх отолели, пограбовані і поховані нечестивцями. Тут же їх поховали знову.

Дружина В. М. Ліхарьова вийшла заміж в 1836 році за Льва Шостака і мала сина Свєтла і Олександра. Її син від шлюбу з Ліхарьовим — Микола Володимирович — був мирним посередником в Ратисбургському повіті Рязанської губернії, а з 1868 року — мировим суддею 5-ї ділянки того ж повіту і мав чин прапорщика. Катерина Андріївна Шостака померла, коли діти її були ще малолітніми, про них піклувалася Анна Михайлівна Раєвська, їх дворядна тітка.

Т. ЧУПАК, старший науковий співробітник музею О. С. Пушкіна і П. І. Чайковського.

Наші славні земляки Самобутній майстер

29 березня 1906 року народився наш видатний земляк, заслужений майстер народної творчості України Макар Корнійович Муха.

Його талант був світлий і глибоко закорінений в народну традицію. Належав бо ж до народу, який повсякчас прагнув прикрасити своє неслегка буття. Чи то вишитими рушниками, чи то розмальованими хатами, чи витпінанками, а то й просто плантаціями різнобарвних квітів, що буюли чи не по всіх сільських дворах.

Ще змолоду Макар Корнійович дивував своїх земляків-михайлівчан неповторними розписами печей, вишивками, малюнками, ескізами килимів.

Шукаючи свій власний шлях в мистецтві, М. К. Муха знайомиться з такими ж самобутніми народними майстрами з Київщини та Петриківки (Дніпропетровська обл.). Разом з ними Макар Корнійович стоїть біля витоків станкового декоративного розпису. Термін "станковий" означає твори образотворчого мистецтва, що мають самостійний характер. До Мухи і його колег декоративний розпис був тільки ужитковим, окремою картиною його не представляли.

Уже в 30 років М. К. Муха став настільки відомим майстром, що був запрошений для підготовки першої республікаїнської виставки українського народного мистецтва, яка відкрилася у 1936 р. в Києві і куди були запрошені

також відомі майстри з усіх областей України.

А в 1940 році відкривається така ж виставка в Москві. І знову Макар Корнійович разом з найкращими народними майстрами України бере участь у підготовці цієї виставки.

За своє життя він створив понад 5 тисяч творів. З його вишуканих композицій дивляться на нас небачені і в той же час такі знайомі споглядані квіти, фантастичні жарптиці, химерні павичі. І через них світ пізнає Україну, її красу і неповторність. М. К. Муха на весь світ прославив цей невеликий куточок України — Михайлівку і Кам'янку, місце, де народжувався і розвивав його самобутній талант.

Помер М. К. Муха 25 квітня 1990 року.

Л. БОНДАРЕНКО, заступник директора історико-культурного заповідника.

НЕМАЄ, мабуть, людини, яка хоча б раз у своєму житті не мала справи з грошми. Ці металеві кружальця на паперові клатки присутні в усіх сферах нашого життя. Вони тісно пов'язані з суцільним людським осям уже майже 2700 років. Добре, коли вони є, скрутно, коли їх немає. Але так чи інакше вони є еквівалентом матеріальних цінностей, створених людиною. Мабуть, рідко хто замислювався над тим, який повний і складний шлях пройшли гроші із часу свого виникнення, які незвичайні події пов'язані з ними, скільки людських долів вони змінили.

В ці роки я хочу познайомити нашого читача з історією грошового обігу на території нашого краю з найдавніших часів до сьогоднішнього дня. Все почалося тисячі років тому. Коли наші батьки-менші озвинули прашурні піднялися а вишити шабелі сусупільного озвинути і у них почали виділятися окремі галузі виробництва — землеробство, скотарство, мисливство і т. д., а отім з'явилися і окремі ремесла — гончарство, ковалство, ткацтво тощо. Поступово в руках окремих людей з'явилися надлишки свого виробництва. Їх можна було обміняти на інші потрібні речі, наприклад, горщик на сокиру, а сокиру на чоботи і т. д. З того часу і почався обмін товару на товар. Так продовжувалося тисячоліття, аж поки хтось вигадав замінити важкі або нерухомі товари маленькими металевими зв'язками чи клатками — грошми.

Прошло багато часу, аж поки окремі кущі і ремісники на зв'язках металу почали ставити свої каємки, щоб підтвердити якість товару, за який вони розраховувалися. Так виникли перші монети. Давньогрецький історик Геродот до н. е. висунув версію, що перші монети з'явилися у державі Лідія приблизно у 7 столітті до н. е., потім її прикладі почали наслідувати міста Гре-

Монети про час і про себе

Як все починалося

ції, і таким чином монети розійшлися по всьому Стародавньому Світу.

На території нашої країни вперше з'явилися монети в VI столітті до н. е. Це була велика держава Скіфія. Історики знали, що у II столітті до н. е. правителем скіфів був цар Скіур. Де того часу дійшло декілька монет з його зображенням. У 1946 році археологи відкрили унікальне поховання на території Неаполя Скіфського — колишньої столиці царства. По поховальному інвентарю і кількості коптованих речей було видно, що це якийсь дуже значуща людина. Через небажання було передано в лабораторію відомого антрополога М. Герасимова, який по чергу людини м'як відновити її обличчя. Коли робота була завершена, археологи визнали в портреті скіфського царя Скіура. Його профіль був ідентичний на монетах.

І таких прикладів було тися-

чі, коли монети дономади відновити історичні події і розкривали таємниці минулого.

В 7 столітті до н. е. територія сучасного Півдня України і прилеглих територій активно заселялася античними колонізаторами і переселенцями. Так з'явилися древньогрецькі міста-держави Ольвія, Керченське, Тіра, Борисфенія, Феллосія, Боспор, Пантікаей та інші.

Ведучи активну торгівлю із скіфськими племенами, древньогрецькі купці розповсюджували монети своїх міст далеко за їх кордони. Неодноразово на території сучасного Північного Кавказу виникали античні монети Ольвії, Керченського, Пантікаєса. Але функції грошей ці монети не виконували, а лише були сувенірами далеких держав. Наші предки в той час ще вели примітивний товарообмін.

Ю. ЛЯШКО, завідувач історичним музеєм Кам'янського історико-культурного заповідника. (Далі буде).

